

Йордан Радичков

Пупаво време

Почти винаги когато изляза в Софийското поле да наобиколя старите ловни места било на пѣдпѣдѣк и на гургулица през лятото, или на бекасина и дива патица през есента, все ще срещна и някой шилегар с шилетата му. Това обикновено е край някой от временните летни овчарници, които никнат като гѣби след дѣжд в полето. Оградата на такъв овчарник е скована надве-натри от дървени прѣти. До нея стои на четирите си крака дървен сандѣк, направен от щайги, покрит с крадена мушама и найлон. В него се излежава или спи шилегарят, като пропѣлзвява вѣтре на четири крака, а отвѣн клечи вѣрзано на синдѣжир куче. То обикновено е толкова мършаво, че цялата му костна система може да бѣде изучена, без да се сваля кожата от гърба му.

Види ли човек – кучето лае. Ако няма човек – пак лае. Ама така лае, като че изпраща кучешките си позивни на цялата вселена, а вселената стои смѣлчана и слуша.

Кѣм така нарисуваната картина мога да добавя и опита в някои шилегарници да се направи подобие на навес, та при дѣждовно време и буря стоката да има къде да се подслонни. Дѣждовете и летните бури обаче са съсипали всичко и от навесите са останали само подобия – щипки слама, кичури от камѣни и трѣстика, парчета найлон и черна мушама, които при вятър се развяват като знамена, сякаш шилегарникѣт всеки миг ще трѣгне през полето да воюва и да се бие с ветровете.

По обедно време шилетата се навѣртат около пладнищата, разположени под сенките на стари вѣрби, тополи или някоя дива круша, кой знае как помилвана от брадвата на човека. Бог отдавна е отвѣрнал лице от нея, само сврака, ако се наскита по тия места, ще благоволи понякога да качне в дървото, да огледа полето и да поразмишлява. Когато в късните есени задухат студените ветрове и плѣпнат мѣглите, сѣм виждал и гарван да стои неподвижно в крушата, мѣлчалив, дълбоко умислен. Той е толкова стар, че ми се струва да е бил свидетел на обесването на Васил Левски край София и че оттогава именно е станал затворен и мѣлчалив. Плодовете на крушата са стипчиви. Ако човек реши да опита, устата му така изтрѣпва, че сума време подир това не е в състояние да подсвирне с уста.

Но да оставим крушата и да се вѣрнем при шилетата и шилегаря. Шилегарят нарича шилетата си вѣшки и непрестанно им подвиква: „Дей, пупави вѣшки, дей!“ Той не само се обрѣща към тях по този любезен начин, но ги замеря и с гегата си, за да ги възвѣрща. От тази гегашилетата куцат кое с лява нога, кое с дясна, кое със задна нога, кое с предна, тѣй че почти всичко е осакатено от своя пастир. Ако и Бог по

този начин пасе човешкото стадо, то тежко и горко ни!

Защо пастирят нарича шилетата си пупави?

Нарича ги пупави, защото растат предимно на корем. Според местния говор пупа значи корем. Пупавото се употребява главно в среден род, за да се подчертае неговата недоразвитост и инфантилност. Това понятие се разпростира не само върху домашните животни, то засяга също така и човека, особено децата. При неправилно хранене и отглеждане децата стават пупави и колкото повече растат, толкова повече пупавеят. Да запупавее може, разбира се, и възрастният човек, но при възрастния за разлика от децата това ще рече, че наред всичко е и малко възглулав – запупавял му е акълът. Когато едно нещо започне да пупавее, отърване няма..." Съдба, какво да се прави!

Щом есенно време разцъфне кърпикожухът, пупавите шилета вече не се завират по пладнищата, а се разстилат във верига и пощят усърдно тревицата. От сушата всичко е изгоряло, полето е оголено като длан, обаче където минават канали и има подпочвени води, се зеленее примамливо млада тревица. За пупавите тази зелена тревица е благодат. Те бързат да доопасат всичко, преди да е паднал снегът.

Есенната картина се обогатява от появата на белите пупавици по пасищата. Малко дъждец само да падне и ето че сутрин се бялват гъби печурки и пупавици. Пупавицата – това е прахавицата. Тя е съвсем топчеста и расте само на корем. По-пупаво от нея едва ли друго нещо може да се срещне в полето. Тя стои малко възглулаво на един крак, очаквайки да я забележат. За забелязване я забелязват, но никой не посяга към нея. Тя така и правостояща остарява, сбавичосва се, изсъхва и сърцевината ѝ се превръща в прах, откъдето идва другото ѝ име – прахавица. Много от идеите на нашето време могат да бъдат оприличени на пупавиците. Докато политиките говорят колко нови и свежи са тези идеи, то те вече са се сбавичосали и са почнали да се превръщат в прах. Ако човек стисне с ръката си такава пупава и надута идея, няма да чуе никакъв звук, а само едно: „Пах-пах!“

Към кърпикожуха и пупавиците трябва да турим и циганското петле, на което освен папуняк казват още и пупавец. Когато тръгне да се разхожда помежду запувялите шилета, той така се вдъхновява, че разтваря широко гребена си и започва да пупа. Дали вика друг пупавец или пупа просто от задоволство и удовлетворение не мога да кажа. Някои наши политици в своите публични изявления много напомнят пупането на папуняка. Те изпитват истинско удовлетворение от пупането... Но да не подминаваме птицата!... Звучите, които тя издава, е трудно да се

нарекат песен, затова народът е дал сполучливото определение пупа. По същия начин се казва, че бухалът буха, кукувицата кука, гугутката гука и прочие. С пупането си пупавецът (циганското петле) се легитимира пред шилегаря и стадото.

Слушайки пупането, шилегарят на свой ред се въодушевява, възкликва любимото си: „Дей пупави въшки, дей!“ и замята с гегата към пупавеца, но няма досега случай да го е улучил, както например улучва шилетата си. Птицата подрипва, пак каца и без никак да се помайва, започва отново да пупа.

Като гледам цялата тази „мила родна картинка“, ми идва на ума, че у нас са пупави не само шилетата и гъбата пупавица и не само папунякът пупа, ами целият ни живот сякаш запупява. Покрай живота и ние, неговите жители, запупяваме. И не само телесно. Запупяваме и умствено, и духовно. Затова от всичките ни усилия и начинания вее все повече и повече пупавост. А когато вечер слушам изявленията на говорителите на различните политически сили, ползващи временния статут на националната телевизия, пред очите ми застава натрапчиво и някой от споменатите по-горе шилегарници с вързано отпреде им им куче.

Ако минава човек – кучето лае. Ако не минава – пак лае.

КРАЙ

© Йордан Радичков

Източник: Литературен клуб

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11795>]